



Laatdienst: 9 december 2010  
Kapelkerk, Laat 80, Alkmaar  
Voorganger: Ferdinand van Melle  
Serie: Duivel  
Thema: De gevallen engel  
Tekst: Jesaja 14:12

## Welkom

Gelukkig Nieuwjaar, heil en zegen! Waarom wens je dat eigenlijk? Dat is bloedgroep-bepaald: Gezegend Nieuwjaar, protestant, of Zalig Nieuwjaar, zeker katholiek. Wie de keus niet kan maken: Gelukkig Nieuwjaar. Wie neutraal wil blijven: de beste wensen.

Blijkbaar hebben we het hard nodig, heil en zegen, een zalig jaar. Waarom zo'n wens? Verander je de werkelijkheid met een wéns?

Toch doen we het, want er kan ons heel wat narigheid en kwaad overkomen. Ongeluk, ziekte, verlies... Iets moois toegewenst krijgen kan je helpen om er tegen te kunnen. Een een ander iets goed toe te wensen kan ook goed doen. Een wal tegen ongeluk en kwaad. Cultuurwetenschappers leren ons dat dat geknal met oud en nieuw daar zelfs ook mee te maken heeft. Al knallend houden we het kwaad buiten ons huis. Met lichtflitsen en vuurwerkbommen worden de kwade machten, zoals de duivel, op afstand gehouden! Tja...

En met die goede wensen op zak en een paar knallen durven we het wel aan om 2011 te beginnen met 3 diensten over de duivel. Vandaag de eerste, over de duivel als gevallen engel, Lucifer in volle vlucht!

## De kaars ontstoken?

### Inleiding op het thema

Was Heleen de lichtaansteker, Leny als duveltje uit een doosje de duivelse spelbreker die het licht doofde of was het precies andersom, of kunnen beiden allebei zijn en wij erbij: zowel engeltje als duiveltje? Aansteker en uitblazer? We zitten midden in de vraag van goed en kwaad. Goddank, de kaars brandt.

De dienst vandaag is als volgt opgebouwd:

Er zijn vandaag 3 ingangen om te mediteren over goed en kwaad, drie hele korte stukjes tekst. Daarna meditatieve stilte. Daarna de muziek van de christelijke roep: Kyrieleison! Drie ingangen.

De eerste is een klein spel met Bijbelteksten om de gevallen engel te kunnen plaatsen.

De tweede ingang is het kwaad, de duivel, te zoeken in mijzelf.

En de derde ingang is even samen met Job op de aashoop te zitten en mee te vragen naar het waarom van goed en kwaad.

Eerst zingen we een bede waarin al het verval en de pijn, de oneerlijkheid, de woede over het kwaad, de moeite en de onafheid van het menselijk bestaan wordt geroepen naar de Eeuwige en dat kyrie klinkt hier vandaag. we die oeroude bede, op melodie van de Russisch orthodoxe kerk.

## Kyrie Eleison

### Teksten over de duivel en goed en kwaad

In alle godsdiensten, in alle humanistisch denken stuit je op de vraag: wat is goed? Wat is kwaad? Wie bedenkt wat goed is? Waar komt het kwaad vandaan?

Mulisch zei dat sommige vragen zo goed en wezenlijk zijn, dat elk antwoord de spanning van de vraag alleen maar kan bederven. Laat de vraag staan! Dat houdt je levend! Een antwoord kan de vraag doven...

Vandaag heel beknopt uit het christelijk denken die vraag. In de Bijbelse beeldentuin horen we verhalen en zien beelden. Bijbelse beelden proberen met rijke symboliek de vraag te verscherpen.

De vallende engel is er één. Chagall tekende hem. Eerst een engel, later de duivel, via vertalingswendingen tot Lucifer omgedoopt, u ziet het op de liturgie afgedrukt. Een tekst uit Jesaja over de diep gevallen morgenster, een woord van Jezus over de uit de hemel gevallen satan, een tekst uit Apocalypse over oorlog in de hemel, waar

aartsengel Michael de zevenkoppige draak verslaat die verliest, tja, zeven koppen, denk je er één te pakken te hebben genomen, zijn er nog zes en stel dat je die...dan is zijn ouwe moer er nog!

Telkens gaat het over de strijd tussen goed en kwaad. Het kwaad heeft niet het laatste woord, lijkt het christelijk antwoord. Maar ja, zie je dat?

Joost vd Vondel schreef een wereldberoemd toneelstuk: Lucifer. Daarin verwerkte hij heel wat Bijbelgegevens, maar het natuurlijk wel een verbeelding, die ons overigens kan helpen dichterbij de vraag te komen.

Een engel is naar beneden geweest en zag een gelukkige Adam en Eva. Aarde is paradijs. En God besloot dat de engelen moesten helpen dat in stand te houden, en dienstbaar worden aan de mensen. Sommige engelen wilden zelf de baas blijven, hun aanvoerder was een belangrijke engel, Lucifer. Dan komen er twee kampen. De dienstbare engelen en de engelen die beter dan mensen willen zijn. Iedereen in de hemel probeert te bemiddelen, ook Lucifer, maar hij wordt door die opstandige groep gedwongen woordvoerder te zijn. Uiteindelijk breekt er tot groot verdriet van God strijd uit en Michael verslaat Lucifer en die valt op aarde. [ motief ook later uitgewerkt in de mythe van St.Joris en de draak]

Lucifer ploft in het paradijs. En daar lukt het hem om via een slang de jaloezie en liegen bij Adam en Eva te droppen. Zo is het kwaad gekomen. Het is niet van God en toch een beetje wel uit hemels bereik. Want Lucifer was wel een engel!

Dus kwaad komt in je, zit in je als een appel die door je lijf gaat. En het goede ook, het kunnen zien van God, vrij en vrolijk leven met aarde en dieren.

Het gaat er dus om dat je zelf moet kiezen, elk moment weer. Tussen kwaad en goed. Vandaar dat luciferdoosje .Je kunt twee dingen doen met een lucifer: brand stichten, en licht ontsteken! Jij kunt kiezen!

En Adam en Eva zijn niet van ooit of toen, of hebben niet bestaan enz., nee, de joodse uitleg is zo helder: jij en ik zijn adam en eva, adam en adam, of eva en eva, de mens en diens naaste.

Wat doen we met die stem lief stemmetje- die lokt om zelf de macht in handen te nemen, te heersen, jezelf centraal te stellen? En via trucs boven water te blijven?

Wat doen we met die nu nog zwijgende God die vlakbij in de avondkoelte aan het rondwandelen is in de tuin?

## Meditatief moment

Kyrie eleison.

Het goede in je zelf ... het slechte in je zelf ....!

De eerste gedachte bij een boek wat ik recent kocht met de titel "Ik ben oké, jij bent een sukkel!" was, 'Nou, zo erg denken we dat toch niet ....'

Aan de andere kant, de volgende gedachten zijn vast herkenbaar voor iedereen :

Dat doe je toch niet !

Dat iemand niet snapt dat het dan toch echt fout gaat !

Hoe stom kan je zijn, zeg !

En zo lang we dat ver van ons bed houden, dan lukt het soms nog op ook. Maar kom je dichterbij huis, bijvoorbeeld bij familieperikelen, waarbij de relatie met je partner, je ouders, je zus, je broer, je beste vriendin etc soms heel erg ingewikkeld kan worden.

Alles wordt verkeerd begrepen, hoe goed je het ook had bedoeld, of wat je ook doet. En ieder gesprek eindigt maar weer in die, reeds verwachte, knallende ruzie, waar je zelf uiteraard ook een rol in speelt. Misschien zelfs erger nog; ik denk, dat als je dan de kans krijgt om je gelijk te halen en het er nog 'es flink in te wrijven, we dat allemaal graag doen; en dan zijn goede bedoelingen echt niet meer aan de orde.

Kortom, foute keuzes, in boosheid kwaad over iemand spreken zijn de minder gewenste kanten van onszelf. En we doen het allemaal; we kennen immers niet voor niets de uitdrukkingen: 'een leugentje om bestwil' de vraag blijft dan ..... wiens bestwil ?

En misschien moet je je dan 'es afvragen:

Hoe beteugel ik het kwaad in mezelf? Ben ik oké en is die ander de sukkel?

## Goed en kwaad in Job

De oude legende over Job is een voorbeeld van hoe het een mens kan vergaan in zijn ellende en met welke vragen hij en iedereen komt te zitten.

Het boek Job gaat over het lijden en de vraag: waarom overkomt dit mij?

Zoveel narigheid verdien ik toch niet, want ik heb altijd het goede nagestreefd?

God en Satan spreken in de hemel over Job. God oordeelt Job als een mens, die uit ontzag voor God gericht is op het goede en het kwaad zoveel mogelijk probeert te mijden. Satan vraagt zich af Job werkelijk zo belangeloos, zo zonder reden ontzag heeft voor God. God beschermt hem immers.

Dan sluiten ze een deal en Satan mag met Job doen wat hij wil, hij mag hem alleen niet het leven ontnemen.

Job begrijpt niet wat hem overkomt en waarom God zich tegen hem keert.

Job is in gevecht met God. Hij keert zich niet af van God, maar klaagt Hem aan en daagt God uit tot een antwoord te komen op de vraag van het lijden.

In welk gevecht staat u tot God?

NN

*Alleen al het feit dat het kwaad bestaat  
geeft voor mij aan dat God er net zo tot zijn nek inziet  
als jij en ik.  
En waarschijnlijk net zo vol zal zijn van goede bedoelingen.*

*Het lokaliseren van God in een te enge ruimte  
vereenzelvigt hem met het witblanke deel van wat wij voor werkelijk houden  
en laat alle tonen van grijs aan haar onverklaarbaar zelf over.*

*In het God-is-liefde-harmoniemodel ban je de God,  
Die zich uitput in strijd om recht te doen uit  
en span je tegen de macht,  
die kijkt, ziet,  
afbreekt, puin ruimt  
en bouwt uit oud en nieuw.*

*God is niet hier of daar,  
Maar overal waar wij werkzaam zijn haar en hem recht te doen  
En kans zien de inspanning van al onze krachten van tijd tot tijd te vieren  
En ons te verheugen in alles wat goed gaat.*

*Wij scheiden wit van zwart en kwaad van goed,  
Maar zoals ik God ken is Hij van het geheel doordrongen  
Waarvan zij zag dat het goed was.*

Vera Huijgen

Tafelgebed

Vredegroet

Christus groet ons hier als zusters en broeders,, laten wij dan ook elkaar groeten met handdruk of een kus met de woorden: de vrede van Christus zij met je!

Delen van brood en wijn

Brood omhoog: niet het brood dat we de ander uit de mond kunnen stelen, niet het brood waarmee we zoete broodjes willen bakken, niet het brood dat we nemen om den brode alleen.

Maar het brood des levens dat in Jezusnaam gedeeld wil worden tot heil en zegen.

Wijn omhoog:

niet de wijn waarmee wij ons verdriet vergeefs proberen weg te drinken,

Niet de wijn die de ander benevelt om hem beter te kunnen bedriegen, niet de wijn die ons verslaaft en ons kapot maakt.

Maar de dronk wijn die ons doet proeven van Gods koninkrijk, dat is en dat komt, in Jezusnaam gedronken tot heil en zegen!

Komt dan want alle dingen zijn gereed!

Zegen:

De Eeuwige zegene en behoede u

De Eeuwige doe haar aanschijn over u lichten en zij u genadig

De Eeuwige verheffe zijn aanschijn over u en geve u vrede!

Ferdinand van Melle